

- ри УРСР, 1958.
13. Лисенко І. Словник співаків України. – Київ: Рада, 1997. – С. 475.
  14. Медведик П. Діячі української музичної культури. (матеріали до біо-бібліографічного словника) // Записки НТШ. Праці Музикознавчої комісії. – Львів, 1993. – Т. ССХХVI. – С. 412-413.
  15. Медведик П. Катерина Рубчакова. – Київ: Мистецтво, 1989.
  16. Н[оваковський] М[ихайло]. Галицький театр сучасності // Новий Час. – 1918. – №4. – С. 7.
  17. Ревуцький Л. В орбіті світового театру. – Київ-Харків-Нью-Йорк: Вид-во М.П.Коць, 1995.
  18. С[идір] Т[вердохліб]. З театру // Вперед. – 1919. – 21 лютого.
  19. Чарнецький С. Нарис українського театру в Галичині // Чарнецький С. Вибране. – Львів: Книжково-журн. вид-во, 1959. – С. 189-190, 192.
  20. Філоненко Л. Ярослав Барнич. – Дрогобич: Відродження, 1999.

Ulyana Molchko

CREATIVE WAY OF VASILIIY KOSSAK

The creative way of this famous opera singer, producer Vasiliy Kossak is described in the article. The special attention is spared to illumination of the years labour of actor in the Theatre by the name of M.Starytskiy in Stryi.

Наталія Толошняк

БОРИС КУДРИК – КОРИФЕЙ РОГАТИНСЬКОЇ ЗЕМЛІ

У статті йдеться про життєвий і творчий шлях знаного українського музикознавця, композитора, музичного критика, публіциста, уродженця опільської землі Бориса Кудрика і визначається його роль у розвитку музичної освіти і культури Рогатинщини.

Рогатин – старовинне княже місто з давньою історією, глибокими традиціями, багатою культурою, щедра на талановитих і видатних людей. Багата на події історія Рогатина ніколи не перестане бути предметом зацікавлення і наукових пошуків. Однак, на нашу думку, значний інтерес представляє не тільки історія славетного краю, але і її творці – уроджені рогатинці.

Серед яскравої когорти особистостей, що прославили Рогатинщину, виділяються священники – брати о. Павло і о. Теодозій Кудрики. Ці два велетні знаменної землі, що зростила славетну Роксолану, впродовж 60 років вірно служили парохами у Рогатині, брали активну участь у громадському житті опільського краю, «засівали у чорнозем людських душ добірне зерно та дбали, щоб те зерно сходило й процвітало на українській ниві» [1]. Уся родина Кудриків була взірцем невтомної праці для духовного й національного розвитку Рогатинщини. 1993 р. вдячними парафіянами була встановлена на фасаді церкви Різдва Пресвятої Богородиці у Рогатині меморіальна дошка священикам Павлу і Теодозію Кудрикам. Однак родина о. Павла Кудрика відома ще й тим, що саме в ній народився знаний музикознавець, фольклорист, музично-критичний діяч, композитор і педагог Борис Кудрик. Тривалий час творча постать Б.Кудрика була майже невідома більшості знавцям і любителям музичного мистецтва, і лише після посмертної реабілітації (22.03.1993 р.) відкрилися можливості для вивчення й популяризації його діяльності завдяки доступу до багатьох заборонених матеріалів, що зберігалися в рукописних фондах та архівах м. Івано-Франківська та Львова. Тому метою нашої розвідки є реставрація на основі архівних і публіцистичних матеріалів, а також спогадів його сучасників життєвого й творчого шляху Б.Кудрика та виявлення його ролі у розвитку музичного мистецтва Рогатинщини.

Борис Кудрик народився у м. Рогатині Станіславівської (тепер Івано-Франківської) області. У свідоцтві про народження, виданому патріархальним братством м. Рогатина 1927 р., зазначається, що Борис Кудрик – син Павла Кудрика та Ірени Герасимович, народився 20 червня 1897 р. Мати майбутнього митця походила з сім'ї радника Рогатинського суду. Батько, як зазначалося вище, був священиком греко-католицької парафії, брав активну участь у громадському житті міста. Він був співзасновником (разом з о. Еміліаном Ваньом і о. Левом Залужним) гімназії Українського Педагогічного Товариства ім. Володимира Великого, організатором філій товариства «Просвіта», засновником і управителем Русько-Української Бурси, промотором і ентузіастом організацій «Січ» у місті, а також засновником українського ощадного банку «Руської Щадної каси».

У сім'ї зростало четверо дітей: Віра (1895-1957), Борис (1897-1952) Дарія (1899-1955) та Юрко (1901-1919). Будинок Кудриків у Рогатині знаходився по вулиці Галицькій, 86, у якому зараз розміщується дитяча школа мистецтв ім. Бориса Кудрика.

Усі діти Кудриків навчалися у Рогатинській гімназії ім. Володимира Великого. Цю гімназію започаткували гімназійні курси, що були організовані товариством «Рідна школа» в 1906 р. в с. Заланів. З 1909 р. ці курси, що склали вже три повні класи, були перенесені до Рогатина, де 15 вересня того ж року була відкрита Рогатинська приватна українська гімназія.

Борис Кудрик розпочинає своє навчання у гімназії з часу її відкриття у Рогатині, вступивши до третього класу. Майбутній композитор з ранніх років виявляв своє захоплення музикою. Як він сам зазначав у автобіографічному нарисі, його заняття музикою розпочалися у дев'ятилітньому віці навчанням гри на скрипці: «Мав я різних учителів. Перший зшиток школи Шевчика, два перші Гомана (К.Гофман?) й Гурського (К.Горського?) – ось і весь навчальний матеріал» [4]. У 1907 р. після смерті стрийка його матері, радника Льва Герасимовича, великого приятеля В.Матюка і С.Воробкевича, родина Кудриків отримала всю його «музичну спадщину»: ноти і старий інструмент – фортепіано Вольфа. Саме з цього часу (з березня 1908 р.) Борис розпочинає навчання гри на фортепіано під керуванням своєї «бабуни». Як згадує сам митець, це був спонтанний процес, тому що він грав все, що йому випадково попадало під руки. Однак у цей час мало музиканта цікавило не тільки навчання гри на інструментах, він прагнув пізнавати все про музику та її творців. «Я свідомив музично. Вже з деяким розумінням став читати старі «Музичні Календарі» Зарицького, а найбільш мене цікавили статті про всесвітню музику, головню стару. Імпонувало моїй діточій уяві, що в такій глибокій минувшині ... могла творитися музика, яка ще й нині промовляє так живо до нас, наче би яка новісінька» [4, 4]. Серйозне фахове навчання розпочалося 1909 р. під керівництвом піаністки і співачки Октавії Роек-Прашілевої і тривало до середини 1913 р. За цей час Борис Кудрик опанував інвенції, сюїти й «Добре темперований клавір» Й.Баха, сонати В.Моцарта, Л.Ван Бетовена, фортепіанні твори Ф.Шопена, Ф.Шуберта і навіть Ф.Ліста. Як зазначає композитор, спочатку «з'являлися вже подекуди легші фортепіанові сонати Моцарта...», а згодом «концерт Моцарта G-moll, сонати Бетовена, як «Патетична», «Місячна» та навіть E-moll оп. 90, Сцена з карнавалу» Гріга (?), а з українського репертуару – «Бурлаки» Витвицького та «Елегія» Fis-moll Лисенка» [3, 4].

Усі гімназійні роки Бориса Кудрика відзначені зразковим навчанням, активною громадською діяльністю. Він постійно співав у мішаному хорі як сопраніст, грав на скрипці у студентському ансамблі, акомпанував на фортепіано хору, солістам. До початку Першої світової війни він був єдиним піаністом на всю гімназію.

У гімназії весь час діяли різні художні колективи: мішаний хор під орудою Івана Поташника (1909-1911 рр.) і проф. Дениса Познанського (1912-1914 рр.), духовий оркестр під керівництвом диригента Івана Поташника, струнний оркестр (починаючи з 1911р.) під керівництвом Д.Познанського і другий оркестр під керівництвом диригента проф. Моріца Едельмана. Окрім цього, була створена також «сальонова оркестра» із викладачів гімназії і двох старшокласників: Озаркевича (контрабас) і Кудрика (фісгармонія). А наприкінці 1913 р. Денис Познанський засновує струнний квартет у такому складі: Ілля Топерман – перша скрипка, Володимир Занько – друга, Юліан Міськевич – альт, Д.Познанський – віолончель [3]. Всі творчі колективи активно виступали на численних музичних

авдиціях: Шевченківських вечорах, гімназійних вечорницях і «равтах», супроводжували аматорські вистави.

Знаменною подією для всіх жителів Рогатина передвоєнного періоду були вистави мандрівної трупи Йосипа Стадника, колишнього директора театру «Українська бесіда», який після зміни керівництва театру покинув сцену і разом зі своєю дружиною Софією, актором О.Залуцьким та декількома аматорами підготував невеликий репертуар і став подорожувати по Галичині. Свої вистави трупа ставила на сцені гімназії ім. Володимира Великого. Пам'ятною стала постановка вистави М.Старицького «Ой, не ходи, Грицю» за участю гімназійного оркестру (диригент Іван Поташник), до складу якого входили учителі Никифор Гіряк (флейта), Денис Познанський (віолончель), Володимир Занько (скрипка), Теодор Романишин (контрабас), а партію фортепіано виконував учень Борис Кудрик [2, 219].

У Рогатинській гімназії Борис Кудрик закінчив тільки сім класів, тому що після вакацій 6 серпня 1914 р. пролунав заклик «До зброї!», розпочалася війна і навчання у гімназії до осені 1917 р. було припинено.

Сім'я Кудриків з початком війни виїхала до Відня, де Борис закінчив восьмий клас на гімназійних курсах і 26 квітня 1915 р. на підставі рішення Шкільної Краєвої Ради Відня був допущений до здачі матури. Випускні экзамени майбутній композитор здав блискуче і 10 липня 1915 р. отримав атестат зрілості, що давав йому право на навчання в університеті.

Упродовж 1915-1918 рр. Борис Кудрик навчався у Віденському університеті на філософському факультеті, де вивчав історію німецької літератури (доктор Вальтер Брехт), філософію (професор Еміль Райх), психологію (професор Адольф Гьорг), практичну педагогіку (доктор Вільгельм Єрусалем) та інші предмети. Витяги із залікової книжки № 48036 свідчать про успішне навчання та відмінні результати іспитів, які Борис здавав в університеті. Водночас він навчався в Музичній академії (фортепіано, контрапункт) у професора, авторитетного вчителя-земляка Евсевія Мандичевського, який зумів прищепити молодому студентові зацікавлення працею у музичних архівах, пошуками забутих творів, методами музично-історичного аналізу. Борис Кудрик під керівництвом провідних професорів активно засвоює знання з методологічних основ історії музики та проблем симфонічної творчості (доктор Егон Веллесс), гармонії та контрапункту (професор Герман Греденер), музичної критики стилів (професор Гвідо Адлер) тощо. У цей період формуються його творчі уподобання, що виявляються у служінні ідеалам класицизму.

У червні 1918 р. із завершенням війни сім'я Кудриків повертається до Рогатина, і Борис з 1918-1919 шкільного року розпочинає свою педагогічну діяльність викладачем теорії співу та німецької мови у приватній українській гімназії «Рідної школи» та робить перші кроки у викладанні гри на фортепіано. Працюючи в гімназії, він сприяв розвитку творчої діяльності школярів. Борис Кудрик брав активну участь у діяльності музичного гуртка, організованого вчителем Г.Заморокою. Метою цієї установи було надати можливість учням, які індивідуально вчать грати на будь-яких інструментах, спільно навчатися музичної науки, а також щоби вони, об'єднавшись у «гармонійну цілісність», краще могли бачити ефект своєї праці. Художнім керівником гуртка був Борис Кудрик. Перші загальні збори відбулися 7 листопада 1924р., на яких до гуртка записалося 10 учнів та одна учениця [11, 309]. Заняття відбувалися 2-3 рази на тиждень, на яких учні демонстрували знання вивчених завдань. Наприкінці навчального року число учнів збільшилося до 16, так що оркестр вже мав такий склад: 8 скрипок, 4 мандоліни, 3 гітари і 1 флейта.

Учасники музичного гуртка підготували ряд концертних виступів, де виконували створені Б.Кудриком інструментальні аранжування: В'язанку народних пісень (свято «Просвіти» учнів гімназії 8 грудня 1924 р. та 3 січня 1925 р.), В'язанку стрілецьких пісень (свято Шевченка 10 березня та 5 квітня 1925 р.), музичне оформлення до вистави Народної школи УПТ «Сон Івасика» (3 і 8 червня 1925 р.). Юні оркестранти виконували також і оригінальні твори свого музичного керівника. У їхньому репертуарі були Пластовий марш d-moll та інструментальний супровід до комедійної п'єси І.Тобілевича «Розумний і дурень». Своїми успішними виступами аматорський оркестр під орудою завзятого ентузіаста-музиканта Бориса Кудрика здобув собі загальне визнання.

У гімназії на той час діяв драматичний гурток, для вистав якого Б.Кудрик готував музичне оформлення: музику до драми Т.Шевченка «Назар Стодоля» (18.02.1925), до драми М.Кропивницького «Невольник» (26.10.1927).

Крім того, в 3-а класі діяв самостійний аматорський гурток, який був заснований у грудні 1924 р. Учасники цього гуртка під керівництвом режисера-постановника учителя Івана Верб'яного і музичного керівника Бориса Кудрика підготували для широкої публіки дві п'єси – «Козацькі діти» і «Без старших», які з успіхом пройшли 1 березня 1925 р. у гімназійній залі. У травні 1924 р. силами учнів «Рідної Школи» відбулася постановка дитячої п'єси Романа Завадовича «Серед ангелів». Оригінальність цієї постановки полягала у тому, що Б.Кудрик створив для цього музичного спектаклю не тільки оркестровий супровід, але й написав вокальні партії для юних виконавців.

Борис Кудрик був винятковим педагогом завдяки своїй феноменальній пам'яті, унікальним енциклопедичним знанням, багатій образній уяві. Це була неординарна особистість, наділена від Бога непересічним талантом, гострим розумом, глибоким і широким світосприйняттям, вродженою інтелігентністю і добротою. Він умів цікаво, захоплююче й доступно подавати навчальний матеріал, швидко входив у тісний контакт з учнями. Його широка обізнаність і освіченість дозволяли в разі необхідності викладати різні дисципліни. Після звільнення професора Андрія Мельника Б.Кудрик викладав історію, де застосовував «блочний» метод подачі матеріалу та його опитування. Але учні дуже швидко дізналися про його найуразливішу «слабинку» – захоплення музикою і досить часто використовували це під час уроків. У своїх спогадах випускниця Рогатинської гімназії Ф.Любінецька зазначає, що учні перед початком уроку «нехотячи» забували на кафедрі ноти, які спеціально для цього вишукували. За розглядом стародруку проходив час опитування домашнього завдання, і викладач змушений був подавати новий. «Часом же учні запитували його, де живе Бетовен. Це впроваджувало проф. Кудрика в гнів. Тоді він, піднісши голос, закидав нам невігластво і викладав дещо із біографії того композитора, а ми знову чекали, поки промине час питання старої лекції» [5, 807].

Борис Кудрик був активним громадським діячем. З 1925 р. він був членом Українського Національно-Демократичного Об'єднання, яке виникло в тому ж році на базі Народно-трудової партії та деяких інших дрібних політичних угруповань центриського спрямування.

У Рогатині активно розвивається і музикотворча діяльність Кудрика. Твори, які він написав, працюючи у гімназії, представляють в основному вокальний і хоровий жанри. Серед них треба відзначити солоспіви на слова І.Франка «Чим жива, пісне», «Ой, розпуцу ж я мрії», «Очі чорні палкі» (1918) та хори «В садочку» на слова О.Олеся (1926), «Зимова пісне» на слова Б.Лепкого (1924), «Пісня пімсти» на слова П.Карманського (1924).

Педагогічна, культурно-просвітницька, пропагандистська і мистецька діяльність Бориса Кудрика у Рогатинській приватній гімназії ім. Володимира Великого з 1918 по 1926 рр. була надзвичайно активною і різноплановою. Вона залишила слід у душах тих, з ким він співпрацював, кого навчав, з ким спілкувався. Працюючи на педагогічній та мистецькій ниві, Борис Кудрик своєю діяльністю сприяв естетичному вихованню молоді, розвитку її художніх смаків та творчих здібностей, формуванню національної свідомості у майбутнього української нації, разом з іншими митцями примножував культурне надбання українського народу.

Наступний період мистецької та суспільної діяльності Бориса Кудрика пов'язаний із галицькою столицею – містом Львовом, де він з головою поринає у музичне життя.

З вересня 1926 р. Кудрик продовжує своє навчання, але вже у Львівському університеті Яна Казимира на гуманістичному відділі, де вивчає філософію, етику, формальну логіку (доктор Казимір Твардовський), педагогіку, нариси експериментальної педагогіки (доцент Зігмунд Кукульський), психологію (доктор Мечислав Крейлз), граматику германських мов, лектуру старогерманських текстів (професор Єжи Курилович), англійську мову (Карл Урвін), а також музикологію, історію музики та контрапункт у відомого польського історика музики Адольфа Хибінського.

Під час навчання в університеті Борис Кудрик спрямував свій творчий потенціал на дослідження галицької музики. Він обирає тему докторської дисертації, над якою працює впродовж 1926-1928 років: «Історія української музики в Галичині в епоху 1829-1878 рр».

У Львівському університеті рішенням Ради гуманістичного відділу йому було зараховано шість семестрів навчання у Віденському університеті і 24 жовтня 1932 р. Бориса Кудрика було допущено до здачі іспитів на ступінь доктора філософії. Отже, своє навчання Борис Кудрик увінчує докторатом.

У львівський період Борис Кудрик працює у Вищому музичному інституті (ВМІ). де він активно продовжував втілювати свої творчі та педагогічні ідеї, які яскраво проявили себе ще в Рогатині. Борис Кудрик з великою ініціативою підтримав створений учнями ВМІ 1928 р. музичний гурток «Домінанта». Учасники гуртка ставили собі за мету поглиблювати музичні знання способом самоосвіти [6], збиралися на засідання гуртка двічі на тиждень і готували реферати про життя та творчість композиторів з використанням музичних ілюстрацій. Реферати готували не тільки учасники, але й їхній керівник (на цих засіданнях неодноразово виступав і Борис Кудрик на такі теми: «100-літні роковини смерті Ф.Шуберта», «Фізгармонія стрілецьких пісень», «Перемиська школа та її значення в історії української музики» та ін.).

Одночасно з роботою у ВМІ Борис Кудрик працює викладачем музики в гімназії Сестер-Василіянок. Він був одним з перших членів Українського Католицького союзу, який був заснований у Львові 1 січня 1931 р. У 1933 р. Кудрика запрошують до Богословської Академії, де він розпочинає читати курс історії церковної музики. Працюючи в Академії, Б.Кудрик продовжує досліджувати галицьку музику, тим самим розширює і доповнює свою докторську дисертацію цікавими матеріалами з інших історичних періодів [10].

30-і – початок 40-х рр. були найбільш плідними в науковій, музично-критичній і публіцистичній діяльності Бориса Кудрика. Він активно співпрацює з багатьма періодичними виданнями: часописами «Діло», «Мета», «Наші дні», «Нова зоря», «Львівські вісті», «Краківські вісті»; журналами «Життя і знання», «Дзвони», «Богословія», «Українська музика» та ін. Музикознавча спадщина цього періоду багаточисельна і різнопланова – понад 160 статей. Вона включає як оглядові матеріали, що присвячені ювілейним датам видатних композиторів, так і глибокі аналітичні студії, що розкривають проблеми історичного розвитку музичної культури, роль визначних митців у цьому процесі, їх погляди, аналіз композиторського стилю та творчої спадщини [9].

Борис Кудрик вів активну суспільно-громадську діяльність. Він був членом хорového товариства «Львівський Боян» (з 1928 р.), членом Спілки Професійних Музик (з 1934 р.), членом Спілки радянських композиторів (з 1940 р.), працював секретарем новоствореної комісії Музикознавства НТШ, був членом «Літературно-мистецького клубу» (з 1942 р.).

У Львові Борис Кудрик плідно працює і на творчій ниві. Жанровий діапазон його творчого доробку вражає різноманітністю. Він пише солоспіви, світські та церковні хори для різного складу виконавців, інструментальну музику для фортепіано і скрипки, твори для духового оркестру, обробки народних і стрілецьких пісень тощо [8]. Частина творів Кудрика була видана у народному музичному видавництві Товариства «Просвіта», видавництві Ревізійного союзу Українських кооператорів, Підручній бібліотеці співоного товариства «Боян» та ін. Однак значна частина його творчої спадщини залишилася в рукописах і зберігається у фондах Львівського архіву, Центральної наукової бібліотеки ім. В.Стефаніка НАН України та приватних архівах.

Борис Кудрик відзначався невтомною енергією, творчим горінням та високим професіоналізмом. Він брав активну участь у проведенні музичних імпрез, ювілейних концертів, творчих звітів: «Концерт у пам'ять 15-літтю бою під Крутами (лютий, 1933 р.), «35-ліття Станіславівського «Бояна» (січень, 1933), «Концерт у пам'ять митрополита Руського» (березень 1937). Слід зазначити, що у своїх виступах композитор-піаніст не забував і рідне місто. 22 грудня 1932 р. в Рогатині відбулося свято з нагоди 60-річчя Б.Лепкого. «Найбільше оплесків зібрав професор, доктор Борис Кудрик, який спеціально приїхав зі Львова і відіграв на фортепіано сонату Бортнянського і варіації на тему «У сусіда хата біла» В.Витвицького»[7].

Львів був осередком музичного життя і в період Другої світової війни. За часів німецької окупації Б. Кудрик співпрацював з Львівським оперним театром і театром легкого жанру та малих форм «Веселий Львів». У 40-х рр. у Львівському оперному театрі ставилися драматичні спектаклі з музикою Б. Кудрика: «Камінний господар» Лесі Українки (1942), «Облога» Ю.Косача (1943), «Ніч на Івана Купала» М.Старицького (1941), «Самодур» і «Хитра вдовичка» К. Гальдоні(1943) та ін.

Театр легкого жанру «Веселий Львів» був задуманий як театр-рев'ю, в якому можна було б «відгукнутися на всі щоденні події та представити львів'янам легку музику й дотеп». Тексти для театру писали Zenon Тарнавський, Богдан Нижанківський, Іван Керницький та ін. Музику створювали Анатоль Кос-Анатольський, Едвард Козак, Юрій Косач. У цьому театрі Борис Кудрик працював музичним керівником оркестрового ансамблю, робив аранжування окремих музичних номерів та оркестрував музичний супровід. У березні 1944 р. театр виїхав за дорученням Відділу Пропаганди при Губернаторстві Дискриту Галичини на гастролі. Разом з театром у подорож відправився й Б.Кудрик. Свої виступи театр розпочав у м. Герліц, далі – Лігніц та Людвігсдорф, дві вистави були зіграні у Бреслау. Після цього театр продовжив свої гастролі у Німеччині, а Борис Кудрик залишився у Відні і влаштувався органістом у костелі П'єцляйнсдорфа.

У Відні митець активно включився у музично-культурне життя міста. Борис Кудрик був великим приятелем студіюючої молоді, мав серед молодшого покоління своїх прихильників. Він був частим учасником академічних музичних імпрез, учасником хору церкви Святої Варвари, загально-визнаним рецензентом концертів і мистецьких подій.

З наближенням радянських військ до австрійської столиці група студентів Віденської «Січі» у квітні 1945 р. мала покинути Відень. Борис Кудрик через хворобу не зміг виїхати з міста, а також він не хотів розлучатися із сотнями партитур своїх інструментальних і хорових творів. Ця ситуація мала трагічне завершення. 13 травня 1945 р. група контррозвідки «Смерш» обходила район, в якому проживав Б.Кудрик, і затримала його. Закритим судом, який відбувався у Відні 7 червня, Б.Кудрик був звинувачений у злочині на підставі ст. 19-58-2, 31– а, б, в КК РРФСР і засуджений на 10 років з позбавленням громадянських прав на 5 років і конфіскацією всього майна. Вирок касаційному оскарженню не підлягав. Б.Кудрика було відправлено у табори для політичних в'язнів у Мордовську АРСР (станція Потьма, Добровлаг МВС).

За станом здоров'я він не міг виконувати важку фізичну працю, але й у таборі продовжував творчо працювати. Він організував струнний оркестр з балалайок і гітар, сприяв музичному оформленню спектаклів за участю засуджених, прагнув на будь-якому клаптику паперу записувати нові музичні твори. На жаль, у таборі композитор захворів і 29 березня 1952 р. помер. І лише через десятироки, а саме 1993 р., на підставі ст. 1 Закону України «Про реабілітацію жертв політичних репресій на Україні» громадянин Борис Кудрик був реабілітований.

Борис Кудрик належав до непересічних діячів музичної культури Західної України 20-40-х років. Його постать повинна стояти поруч з іншими культурно-громадськими діячами Галичини того часу. Творчість Бориса Кудрика відіграла позитивну роль у національному музичному процесі, а суспільна та мистецька діяльність сприяла розвитку та піднесенню музичної культури як рідного рогатинського краю, так і всієї України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білоус Надія. Навічно в пам'яті народній // Голос Опілля. – 1993. – 25 вересня.
2. Кривоус Василь. «Рідна школа» в Рогатині // Рогатинська Земля. Зб. історично-мемуарних, етнографічних і побутових матеріалів. – Нью-Йорк–Париж–Сідней–Торонто, 1996. – Т. I. – С. 215-222.
3. Кудрик Борис. Музичне життя в Українській гімназії в Рогатині перед війною (з приводу 25-ліття ювілею гімназії «Рідної Школи» // Діло. – 1934. – Ч.259. – 28 вересня. – С.4.
4. Кудрик Борис. Як я пізнав Генделя й Баха // Мета. – 1935. – Ч.12 (206). – 24 березня. – С.4-6.
5. Любінецька Фаліна. В полоні спогадів // Рогатинська Земля. Зб. історично-мемуарних, етнографічних і побутових матеріалів. – Нью-Йорк–Париж–Сідней–Торонто, 1996. – Т. I. – С. 802-811.

6. Самоосвітній гурток елевів Вищого Музичного інституту «Домінанта» // Музичний вісник. – Львів, 1930. – I піврік. – Квітень. – С. 13.
7. Свято Лепкого в Рогатині // Діло. – 1932. – Ч. 289. – 29 грудня.
8. Толошнюк Наталія. Жанрово-стилістичні особливості хорової спадщини Бориса Кудрика // Вісник Прикарпатського університету. Мистецтвознавство. Вип. V. – Івано-Франківськ: Плай, 2003. – С. 74-83.
9. Толошнюк Наталія. Музично-теоретична спадщина Бориса Кудрика // Матеріали до Українського мистецтвознавства. Збірник наукових праць. Вип. I. – К., 2002. – С. 93-95.
10. Толошнюк Наталія. Наукові студії Бориса Кудрика в галузі церковної музики. II Наукові збірки Львівської державної музичної академії ім. М.Лисенка. Випуск V. Музика Галичини. – Львів, 2001. – Т. I. – С. 165-169.
11. Фотостати з архіву: Звіти дирекції гімназії «Рідної школи» // Рогатинська Земля. Зб. історично-мемуарних, етнографічних і побутових матеріалів. – Нью-Йорк–Париж–Сідней–Торонто, 1996. – Т. I. – С. 250-336.

Natalya Toloshnyak

BORYS KUDRYK AS A LEADING FIGURE OF ROHATYN LAND

The article deals with the life and activities Borys Kudryk, of a prominent Ukrainian music expert, a composer, a music critic, a publicist, a native of glorious land of Opillya and his part in the development of music education and culture of Rohatyn is letermined.

Ірина Романюк

РОЛЬ ТОВАРИСТВА «РІДНА ШКОЛА» В РОЗВИТКУ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ЗАХІДНОГО ПОДІЛЛЯ (ПЕРША ТРЕТИНА ХХ СТОЛІТТЯ)

У статті висвітлюється діяльність товариства «Рідна школа» та його вплив на розвиток національної музичної культури. Звертається увага на роль шкільних хорів та ансамблів та їхню пропаганду творів українських композиторів.

В переважній більшості шкіл та гімназій «Рідної школи» в кінці XIX – на початку ХХ ст. музичне виховання поряд із релігійним та моральним було поставлене на належний рівень. Уроки співів були лише в молодших класах, зате учні середніх та старших класів брали активну участь у шкільних хорах та оркестрах. Останні характеризувалися високим рівнем виконання та активною участю в концертному житті школи. Про їхній професійний підхід свідчать програми концертів того часу, які рясніли хоровими та вокальними творами, композиціями великих форм західноукраїнських композиторів, інструментальними п'єсами Й.-С.Баха, Й.Гайдна, Ж.Бізе та інших зарубіжних і українських композиторів. У той час хорами та оркестрами часто керували не лише вчителі музики, але й самі учні.

В гімназіях та ліцеях «Рідної школи» проводилася велика виховна робота. Шкільна молодь демонструвала своє захоплення не лише навчанням, але й фізичним розвитком, національними традиціями, гуртковою роботою, шкільними вечорами, українознавчою та краєзнавчою діяльністю. Педагогічне товариство постійно дбало про формування національної свідомості школярів, про залучення їх до активної практичної роботи.

У всіх школах діяли Марійські дружини, шкільні громади, спортивні гуртки, хори, оркестри або ансамблі мандоліністів. Життя цих організацій зосереджувалося в основному в читальнях шкіл, де були бібліотеки. У бібліотеках шкіл знаходилися не лише навчальні посібники та художня літе-